

Handläggare
Mårten Sundholm
Telefon: 08-50833869**Till**
Utbildningsnämnden
2016-12-15

Säkra skolornas långsiktiga verksamhetsförutsättningar

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr 106-1028/2016

Förvaltningens förslag till beslut

1. Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen
2. Beslutet justeras omedelbart.

Tony Mufic
Utbildningsdirektör

Malin Eriksson
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen har fått en motion om att säkra skolornas långsiktiga verksamhetsförutsättningar på remiss från kommunstyrelsen. Motionärerna uttrycker oro över att ett stort antal skol- och förskolelokaler i Stockholms stad står på tidsbegränsade bygglov och att verksamheten i dessa lokaler hotas när byggloven går ut. De föreslår ett antal åtgärder för att komma tillrätta med situationen.

Förvaltningen anser att det redan idag finns ett strukturerat arbete kring tidsbegränsade bygglov inom ramen för det reguljära arbetet och SAMS (Samordnad grundskolplanering i Stockholm). I detta arbete ingår samverkan mellan utbildningsförvaltningen, SISAB och stadsbyggnadskontoret. Dessutom pågår utveckling av en samordningsfunktion kring tillfälliga lokaler inom avdelningen för ekonomi och styrning. Förvaltningen ställer sig positiv till att staden verkar för enklare och mer flexibla byggrätter.

Bakgrund

Förvaltningen har fått en motion om att säkra skolornas långsiktiga verksamhetsförutsättningar på remiss från kommunstyrelsen. Motionärerna uttrycker oro över att ett stort antal skol- och förskolelokaler i Stockholms stad står på tidsbegränsade bygglov och att verksamheten i dessa lokaler hotas när byggloven går ut. De menar att staden måste ligga på regeringen för att få till stånd enklare och mer flexibla byggrätter men anser samtidigt att staden måste agera på egen hand och föreslår kommunfullmäktige att:

1. Uppdra åt stadsbyggnadsnämnden och utbildningsnämnden att ta fram en handlingsplan för hur man ska komma tillrätta med förskolor och skolor som idag har tidsbegränsade bygglov
2. Uppdra åt stadsbyggnadsnämnden att påbörja arbetet med att ta fram nya detaljplaner för alla förskole- och skolbyggnader som idag har tidsbegränsat bygglov.
3. Uppdra åt utbildningsnämnden och SISAB att ta fram riktlinjer för hur man långsiktigt säkrar upp verksamheterna framöver.

I tjänsteutlåtandet berörs främst grundskolans och gymnasieskolans perspektiv, men även fristående förskolor och skolor.

Ärendet

I Stockholms stad finns idag 142 kommunala grundskolor, 27 kommunala gymnasieskolor samt cirka 450 fristående förskolor som är valbara i stadens ansökningssystem. En del av dessa enheter delar lokaler med varandra och andra är uppdelade på flera fastigheter, vilket gör att antalet skolor i staden kan beskrivas på olika sätt beroende på vad som avses. I utbildningsförvaltningens lokalförsörjningsplan för 2017–2019 redovisas de kommunala skolornas lokalarea samt hur stor del som består av tillfällig area. Där framgår att de kommunala gymnasieskolorna inte till någon del består av tillfällig area, medan 38 av de kommunala grundskolorna har någon form av tillfällig area. Sedan lokalförsörjningsplanen publicerades har dock ett antal paviljonger planerats och i vissa fall ställts upp på både grund- och gymnasieskolor som ett generellt kapacitetstillskott för att klara mottagandet av asylsökande och ensamkommande barn. En del av dessa har ställts upp på permanenta bygglov och en del på tillfälliga.

En relativt stor andel av Stockholms kommunala skolor har alltså delar av sin verksamhet i tillfälliga lokaler, men i många fall rör det sig om en endast mindre andel av skolans totala area. Enskilda

annex eller paviljonger med tidsbegränsade bygglov kan, om byggloven inte går att förlänga, utgöra en risk för lokalbrist för skolan, men hotar inte hela skolans verksamhet. För majoriteten av de tillfälliga lokalerna finns också en tydlig avvecklingsplan. 2 skolor (Hägerstenshamnens skola och Sjöviksskolan) har hela sin verksamhet i lokaler med tidsbegränsat bygglov, men det rör sig då om tillfälliga etableringar vid byggnation av nya skolfastigheter. Utöver detta finns det ett antal större tillfälliga etableringar, exempelvis i Hammarby Sjöstad och Vinsta.

I en utredning som genomfördes av stadsbyggnadskontoret 2015, och som omfattade 720 fall med tidsbegränsade bygglov, identifierades 311 fall av skolor eller förskolor (fristående och kommunala) med tidsbegränsade bygglov som bedömdes behöva någon form av åtgärd. Av dessa såg stadsbyggnadskontoret att det endast i 46 fall fanns risk för att verksamheten skulle tvingas upphöra utan ny eller ändrad detaljplan. Dock hade ansökan om planändring redan gjorts för 27 av dessa när utredningen presenterades. Därmed återstod vid det tillfället endast 19 problematiska fall, sett över hela staden. I samband med utredningen initierades också ett flertal planärenden och nya bygglovsansökningar.

Strukturerat arbetssätt

Utbildningsförvaltningen arbetar kontinuerligt för att trygga den långsiktiga lokalförsörjningen för stadens skolor. Arbetet sker utifrån befolkningsprognos och elevantalsprognos och redovisas i förvaltningens lokalförsörjningsplan. Tillsammans med SISAB:s områdesplaner ger detta en grund för samverkan kring lokalplaneringen utifrån såväl elevunderlag som underhållsbehov. Såväl förvaltningen som SISAB för även kontinuerliga samtal med Stadsbyggnadskontoret kring bygglovsfrågor. Utöver detta befintliga arbete håller förvaltningen för närvarande på att skapa en funktion inom avdelningen för ekonomi och styrning för samordning av tillfälliga lokaler. Arbetet görs i projektform och planeras omfatta bland annat samordning, analys och tillskapande av olika typer av tillfälliga lokaler.

Kommunstyrelsen godkände i juni 2016 en planeringsinriktning för utbyggnad av grundskolor enligt rapporten Samordnad grundskoleplanering i Stockholm, SAMS. SAMS är ett viktigt verktyg i skolplaneringen på lång sikt och innebär ett fördjupat samarbete i frågan mellan stadens nämnder och bolag, där bland annat stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden, exploateringsnämnden och SISAB ingår. En fungerande långsiktig

plan för skolutbyggnaden, som går i takt med bostadsutbyggnad och befolkningsutveckling, innebär att problematik som uppstår kring tidsbegränsade bygglov på sikt kommer att minska (även om behovet av tillfälliga lokaler i sig kommer att finnas även fortsättningsvis). Den planeringsinriktning som godkändes av kommunstyrelsen beaktar inte behovet av att ersätta befintliga tillfälliga lokaler med permanenta. Hänsyn till detta kommer dock att tas i det kommande arbetet inom SAMS.

Förvaltningen arbetar även för att effektivisera utnyttjandet av det befintliga lokalbeståndet. Under 2014 och 2015 inventerades samtliga stadens skollokaler (såväl gymnasieskolor som grundskolor) i syfte att skapa en gemensam och stadsövergripande grund för bedömning av lokalernas kapacitet. Arbetet med inventeringens resultat fortgår inom förvaltningen, och förväntas resultera i ett mer effektivt nyttjande av befintliga skollokaler sett över hela staden, vilket i förlängningen underlättar avveckling av tillfälliga lokaler.

Vikten av tillfälliga lokaler

Genom att den långsiktiga planeringen tryggas samtidigt som befintliga resurser utnyttjas alltmer effektivt kan behovet av tillfälliga lokaler minskas. Utgångspunkten är att skolverksamheten i huvudsak ska bedrivas i permanenta lokaler, men vid exempelvis evakueringar, tillfälliga elevantalstoppar och stora nybyggnationsprojekt kan tillfälliga lokaler med tidsbegränsat bygglov vara ett nödvändigt verktyg.

Stockholm växer i snabb takt och enligt SAMS krävs en utökning av antalet elevplatser med 35 000 fram till 2040. I arbetet med att ta fram ett så stort antal elevplatser på jämförelsevis kort tid kommer ett visst mått tillfälliga lokaler att krävas under olika skeden. Olika typer av tillfälliga lokaler används även för att möta behoven vid tillfälliga elevantalstoppar i specifika områden eller sett över hela staden. Ett exempel på detta är de paviljonger som ställs upp som ett generellt kapacitetstillskott för att klara mottagandet av asylsökande och ensamkommande barn. Generellt sett skapar alltså tillfälliga lokaler och tidsbegränsade bygglov en flexibilitet som permanenta lokaler inte medger. Med enklare och mer flexibla byggrätter kan sådan flexibilitet utnyttjas bättre.

Fristående skolor och förskolor

Utbildningsförvaltningen ansvarar för tillståndsgivning till och tillsyn av fristående förskolor genom förskoleavdelningen och har även viss insyn i fristående skolor genom avdelningen för

utveckling och samordning. De fristående skolorna har inget eget ansvar/skolpliktsansvar för att garantera skolplatser åt alla Stockholms elever. Om en fristående skola tvingas stänga exempelvis på grund av att bygglov löper ut överförs alltså ansvaret för att ta emot elever till de kommunala skolorna. Förvaltningen för sedan en tid tillbaka samtal med de fristående skolorna kring frågan, men har i dagsläget begränsad kunskap om skolornas problematik kring tidsbegränsade bygglov.

Av de cirka 450 fristående förskolor som bedriver verksamhet i staden är det cirka 75 stycken som har tillfälliga bygglov som gått ut eller kommer att gå ut de närmaste åren. Utifrån den bedömning stadsbyggnadskontoret gjorde 2015 var det alltså endast 19 förskolor och skolor där en ansökan om ändring av detaljplanen måste göras för att säkra verksamhetens framtid. Mot bakgrund av detta är förvaltningens bedömning av det är säkerställt att de flesta fristående verksamheter som har tillfälliga bygglov kommer att kunna driva verksamheten vidare.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för ekonomi och styrning i samverkan med grundskoleavdelningen, gymnasieavdelningen, förskoleavdelningen och avdelningen för utveckling och samordning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen anser att det redan idag finns en strukturerad samverkan med SISAB och stadsbyggnadskontoret kring lokalförsörjningen för Stockholms skolor. I detta arbete ingår hantering av tidsbegränsade bygglov. Samverkan konkretiseras i förvaltningens lokalförsörjningsplan och SISAB:s områdesplaner, som stäms av ett antal gånger per år. Dessutom förs samtal med stadsbyggnadskontoret kring bygglovsfrågor, även om det idag inte finns något specifikt forum för tidsbegränsade bygglov.

Förvaltningen arbetar dessutom för närvarande med att skapa en samordnande funktion för tillfälliga lokaler inom avdelningen för ekonomi och styrning. Frågan om tidsbegränsade bygglov kommer också att hanteras inom ramen för SAMS. SAMS syftar till att säkerställa tillgången till skollokaler i den långsiktiga stadsplaneringen, med utgångspunkten att stadens skolverksamhet i huvudsak ska bedrivas i permanenta lokaler. En viss andel tillfälliga lokaler, bland annat för evakueringar och tillfälliga etableringar vid nybyggnation, är dock nödvändigt för att kunna säkerställa tillgången till skollokaler.

Samtidigt ställer förvaltningen sig positiv till förslag om enklare och mer flexibla byggrätter; även om tillfälliga lokaler är en nödvändighet är alltså utgångspunkten att verksamheten i huvudsak ska bedrivas i permanenta lokaler. En förenklad bygglovsprocess vore positiv i detta avseende.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen, samt att beslutet justeras omedelbart.

Bilaga

Motion (2016:77) om att säkra skolornas långsiktiga verksamhetsförutsättningar.